
WSCHODNI ROCZNIK HUMANISTYCZNY
TOM XVIII (2021), No4
s. 77-100
doi: 10.36121/plewandowski.18.2021.4.077

Piotr Lewandowski
(Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa)
ORCID: 0000-0002-3664-4815

Relacje polsko-białoruskie w agendzie dezinformacji rosyjskiej w Polsce. Case study Sputnik.polska

Nie ma czegoś takiego jak fakty, tylko interpretacje.

Friedrich Nietzsche

Streszczenie: Przedmiotem niniejszego artykułu jest analiza rosyjskich działań dezinformacyjnych w obszarze relacji polsko-białoruskich. Tekst ujmuje założenia teoretyczne dezinformacji oraz odnosi je do analizy narracyjnej prezentowanych wątków dezinformacyjnych w rosyjskiej agendzie propagandowej w Polsce. Praca została oparta na konstruktywistycznym paradygmacie bezpieczeństwa międzynarodowego ujmującym język i kreację wizerunku (obrazowanie) w działaniach dezinformacyjnych za istotny czynnik strategii bezpieczeństwa.

Słowa kluczowe: dezinformacja, Polska, Białoruś, relacje polsko-białoruskie, rosyjska dezinformacja, wojna informacyjna, postprawda, wojna historyczna, bezpieczeństwo międzynarodowe

Polish-Belarusian relations in the agenda of Russian disinformation in Poland. Case study Sputnik.polska

Annotation: The subject of this article is an analysis of Russian disinformation activities in the area of Polish-Belarusian relations. The text captures the theoretical assumptions of disinformation and relates them to the narrative analysis of the disinformation threads presented in the Russian propaganda agenda in Poland. The work was based on the constructivist paradigm of international security, which recognizes language and image creation (imaging) in disinformation activities as an important factor of security strategy.

Keywords: disinformation, Poland, Belarus, Polish-Belarusian relations, Russian disinformation, information warfare, post-truth, historical war, international security

Польско-белорусские отношения в повестке дня российской дезинформации в Польше

Аннотация: Предметом данной статьи является анализ российской дезинформационной деятельности в сфере польско-белорусских отношений. Текст отражает теоретические предположения о дезинформации и связывает их с повествовательным анализом дезинформационных потоков, представленных в российской пропагандистской программе в Польше. Работа была основана на конструктивистской парадигме международной безопасности, которая признает создание языка и образа (визуализации) в дезинформационной деятельности в качестве важного фактора стратегии безопасности. **Ключевые слова:** дезинформация, Польша, Беларусь, польско-белорусские отношения, российская дезинформация, информационная война, постправда, историческая война, международная безопасность

Wstęp

Rosyjska dezinformacja w Polsce to wciąż przedmiot dociekań i analiz¹. W niniejszym opracowaniu relacje polsko-białoruskie zostały uznane jako obiekt działań dezinformacyjnych w celach analitycznych. Dotychczasowe badania rosyjskiej wojny informacyjnej nie skupiają się na ujęciu kategorii relacji i obrazowania państwa w zakresie stosunków i bezpieczeństwa międzynarodowego. Stosunki między Polską a Białorusią jako dwoma sąsiednimi krajami są prezentowane w krzywym zwierciadle operacji dezinformacyjnych i stąd mogą stanowić osobny przedmiot badań.

Celem artykułu jest analiza jakościowa przekazów dezinformacji rosyjskiej wokół prezentowania relacji i stosunków międzynarodowych państw Polski i Białorusi ze szczególnym uwzględnieniem obrazowania Polski w narracji rosyjskiej (polskojęzycznej) publikowanej na portalu sputnik.polska. Obrazowanie rozumiane jest tu jako budowanie pożądanego wizerunku². Problem badawczy w niniejszej pracy to próba odpowiedzi na pytanie jakie elementy stosunków politycznych między Białorusią a Polską podlegają dezinformacji rosyjskiej i w jaki sposób są prezentowane przez polskojęzyczną agendę rosyjskiej dezinformacji. Założono przy tym oparcie się o faktografię polityczną z okresu od wyborów prezydenckich na Białorusi do rocznicy traktatu ryskiego, co pozwoliło na budowę pytań szczegółowych w postaci: jak prezentowano miejsce i rolę Polski w obliczu kryzysu politycznego na Białorusi? jak prezentowano Polskę, Polaków i mniejszość polską na Białorusi w obliczu kryzysu politycznego w relacjach polsko-białoruskich? w jaki sposób interpretowano polskie działania polityczne na rzecz Białorusi w kraju i za granicą? oraz jaką rolę odegrała kontekstualizacja historyczna i wojna pamięci w rosyjskiej dezinformacji w zakresie prezentowania relacji polsko-białoruskich?

¹ Por. m. in. M. Świerczek, „System matriszek”, czyli dezinformacja doskonała. Wstęp do zagadnienia, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2018/2019; *Rosyjska propaganda wobec Polski i Ukrainy*, „Biuletyn. Monitoring Propagandy i dezinformacji”, pod red. W. Baluk, 2020, nr 1; K. Wóycicki, M. Kowalska, A. Lelonek, *Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce*, Warszawa 2017. Oprócz tego istnieją instytucje, programy i projekty wykierowane do zwalczania rosyjskiej dezinformacji w Polsce: Obserwatorzy Kremla, Disinfo_digest, Centrum Analiz Propagandy i Dezinformacji i inne.

² E. Bobrowska, *Obrazowanie społeczeństwa w mediach. Analiza radiomaryjnego dyskursu*, Kraków 2007; J. Pleszyński, *Epistemologiczne aspekty przekazu medialnego*, [w:] *Rozmowy o komunikacji*, pod red. G. Hebrajska, Łask 2009.

Wypada dodać, że powyższy zbiór pytań nie wyczerpuje w całości katalogu narracji i wątków obrazowania Polski w rosyjskiej dezinformacji.

Metodologia

Prezentowany tekst jest artykułem badawczym. W części pierwszej odnoszącej się do zagadnień związanych z teorią dezinformacji posłużono się metodą *desk research*. Znacznie szerszy wachlarz metod został zastosowany przy analizie jakościowej przekazów informacyjnych odnoszących się do obrazowania Polski i relacji polsko-białoruskich w rosyjskiej dezinformacji. Przede wszystkim za dwie podstawowe metody przyjęto: analizę dyskursu i analizę treści (krytyczną analizę dyskursu: KAD, analizę narracyjną, analizę przekazów prasowych, analizę treści). Do zaprezentowania wyników przyjęto metodę gęstego opisu. Jest to metoda deskryptywna, umożliwiająca zastosowanie wnioskowania dedukcyjnego oraz indukcyjnego przy konstruowaniu twierdzeń i wniosków ogólnych wraz z rekomendacjami. Jest ona najbardziej adekwatną do podjętego celu, gdyż tylko praktyka i teoria „deskrypcji mogą dać odpowiedź na zasadnicze pytanie, z czego się składa obraz rzeczywistości werbalizowanej w przekazie medialnym”³.

Pole badawcze stanowiły artykuły informacyjne, wzmianki, notki oraz komentarze publikowane na portalu sputnikpolska.com w okresie od sierpnia 2020 r. do marca 2021 r. Ramy faktograficzne, które zastosowano w badaniu to wybory prezydenckie na Białorusi (9 sierpnia 2020 r.) do rocznicy traktatu ryskiego (21 marca 2021 r.). Zastosowany klucz kategoryzacyjny w postaci relacji polsko-białoruskich skutkowało wyłonieniem 1020 tekstów (artykułów, relacji, wzmianek, notek i komentarzy), z których wszystkie zostały poddane analizie jakościowej poprzez kategoryzację do podkategorii odnoszących się do ogólnego problemu badawczego i pytań badawczych. W kategoryzowaniu przyjęto, że tekst, który będzie poruszał problem relacji polsko-białoruskiej w tytule, lidzie i w treści będzie stanowił pole dalszej analizy deskryptywnej.

Artykuł ma układ rzeczowy i chronologiczny. Zagadnienia zostały omawiane w kolejności pojawiania się wątków narracji dezinformacyjnej w odniesieniu do faktografii politycznej i kontekstualizacji historycznej (dezinformacja polityczna⁴ z uwzględnieniem ewokacji wydarzeń historycznych z okazji rocznic, bądź przypadających świąt lub uroczystości). Należy wskazać, że w badaniu i budowie treści zastosowano egzemplifikację eksplicytną przytaczając tylko wybrane, ale najbardziej namacalne i jednoznaczne przejawy rosyjskiej dezinformacji.

Dezinformacja w kontekście rosyjskiej wojny informacyjnej i postprawdy – ramy teoretyczne badania

Przechodząc do teoretycznych rozważań nad dezinformacją rosyjską w Polsce należy rozpocząć od uznania sputnikpolska.com za infoagresora, czyli podmiot dezinformacji i wojny informacyjnej⁵. Infoagresja jest natomiast wrogim działaniem de-

³ R. Kowalczyk, *Uwarunkowania epistemologiczne obrazowania rzeczywistości politycznej w mediach*, „Przegląd Politologiczny” 2012, nr 4, s. 172.

⁴ R. Brzeski, *Wojna informacyjna – wojna nowej generacji*, Kraków 2014, s. 105.

⁵ B. Pac, *Integracja wojny informacyjnej i hybrydowej w konfliktach międzynarodowych*, „Kwartalnik Bellona” 2016, nr 1, s. 57.

strukcyjnym prowadzonym w procesie komunikacyjnym. Militaryzacja informacji połączona z socjotechniką jest stałym elementem realizacji bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej⁶.

Rola informacji jako broni wzrasta proporcjonalnie do rozwoju technologicznego mediów: najpierw prasy, następnie radia i telewizji a obecnie internetu. Wraz z rozwojem technologicznym wrosło oddziaływanie komunikacyjne na szerokie grupy społeczne. Zarówno w dezinformacji, jak i w wojnie informacyjnej, działaniach propagandowych czy postprawdzie dochodzi do zjawiska instrumentalizacji informacji w celu uzyskania określonego efektu behawioralnego⁷. Wszystkie te zjawiska rozróżnia się poprzez teleologię oraz etiologię.

Celem dezinformacji jest wprowadzenie w błąd. Robert Ratajczyk definiuje dezinformację jako dywersję informacyjną⁸. Jest to najszerze z możliwych pojęcie dezinformacji i budzi wątpliwości w kontekście operacjonalizacji owego pojęcia. Celem dezinformacji jest destabilizacja, manewrowanie społeczne (intencjonalne sterowanie grupami), kreowanie postaw, dezintegracja społeczna i dekompozycja ideowa⁹, a także manipulowanie poglądami/wartościami¹⁰.

Jak podaje Rafał Brzeski celem dezinformacji jest „blokowanie kanałów wzajemnego komunikowania się i w ten sposób sianie zamętu, rozbudzanie i podsycanie konfliktów oraz uniemożliwianie zbudowania platformy porozumienia”¹¹. To ujęcie pomoże zrozumieć kontekst celowości w zakresie ostatecznego efektu, do którego dąży rosyjska dezinformacja w postaci wykształcenia społecznej anomii wobec prawdziwości informacji, niemożności odróżnienia prawdy od fałszu i w konsekwencji powstania zjawiska postprawdy.

Robert Reczkowski wskazuje, że dezinformacja jest rodzajem informacji „będącej jednakże jej przeciwieństwem, informacją fałszywą, kłamliwą lub rzekomą, która wprowadza odbiorcę w błąd”¹². W przypadku jej teleologii traktuje, iż „nieprawdziwa informacja jest przekazywana po to, aby osiągnąć określony efekt, dać odbiorcy wiedzę pozorną, bezużyteczną lub wręcz szkodliwą, która następnie posłuży do podejmowania przez wspomnianego odbiorcę błędnych decyzji, korzystnych z punktu widzenia podmiotu dezinformującego”¹³.

Oprócz wprowadzenia w błąd, zaszczepienia fałszywych informacji, co jest działaniem krótkoterminowym, dezinformacja ma jeszcze jeden cel, a mianowicie realizację kategorii wpływu¹⁴ i realizacji programu strategicznego w postaci wywołania zjawiska postprawdy.

---

⁶ J. Darczewska, *Rosyjskie siły zbrojne na froncie walki informacyjnej. Dokumenty strategiczne*, Warszawa 2016.

⁷ R. Rajczyk, *Nowoczesne wojny informacyjne*, Warszawa 2016, s. 89.

⁸ Ibidem, s. 90.

⁹ Ibidem, s. 90.

¹⁰ P. Huston, M. Floyd, S. Carnicero, D. Tennant, *Anatomia kłamstwa*, Kraków 2015, s. 284.

¹¹ R. Brzeski, op. cit., s. 108.

¹² R. Reczkowski, *Geopolityczna rozgrywka pandemią COVID-19: rosyjski ekosystem dezinformacji i propagandy*, „Świat Idei i Polityki” 2020, t. 19, s. 245.

¹³ Ibidem, s. 245

¹⁴ V. Bittman, *Dezinformacja: wspomnienia zawodowca*, [w:] V. Volkoff, *Dezinformacja: oręż wojny*, Warszawa 1990, s. 80.

Chcąc podsumować teoretyczne ujęcie dezinformacji należy wskazać, że jest to „proces wpływania na zachowanie podmiotu dezinformowanego przez zniekształcanie postrzegania przez niego rzeczywistości”¹⁵ i taki sposób komunikacji, który poprzez przekaz informacji prawdziwej lub fałszywej, ma na celu wprowadzenie w błąd¹⁶. Dezinformacja „charakteryzuje się systematycznością działań, profesjonalnym ich przygotowaniem i organizowaniem oraz konsekwentnym wykorzystaniem środków masowego przekazu”¹⁷. Takie rozumienie dezinformacji będzie właściwe dla zobrazowania poniżej przedstawionego badania¹⁸. Postprawda z kolei realizuje się wówczas, gdy następuje „triumf emocjonalnego nad tym, co racjonalne, zwodniczo prostego nad uczciwie złożonym”¹⁹. Jest następstwem dezinformacji. Wyłonienie się agend informacyjnych, których celem jest systematyczne upowszechnianie dezinformacji oraz budowanie fasadowych działań w celu manipulowania i realizacji ukrytych interesów lub szeroko zakrojonej strategii prowadzi do wyłonienia się postprawdy. Jest to stan społeczny wynikający z celowego rozpowszechniania fałszu i wątpliwości w opinii publicznej. Produkcja fałszu, jego obecność, funkcjonowanie, przenoszenie się w sposób wirusowy „zatruta” grupy społeczne, w których wykształciły się grupy kwestionujące istnienie wiarygodności i prawdy²⁰. Postprawda to rzeczywistość społeczna i zmystyfikowana forma świadomości w postaci praktyki komunikacyjnej oparta na zasadach relatywizmu, w którym prawda nie ma znaczenia a liczy się ciągły proces jej budowy i dochodzenia do niej. Epoka postprawdy to epoka sceptycyzmu wobec prawdziwości prawdy i rzetelności źródła. Dezinformacja wykreowała postprawdę jako postawę i anomijny stan społeczny wobec prawdy i w ten sposób stworzyła środowisko dla działań strategicznych i zwiększyła własne pole oddziaływania.

Jednostką dezinformacji jest narracja i fakt – rozumiany jako interpretacja. Narracja jest formą przenoszenia dezinformacji, treścią i przedmiotem poddającym się zewnętrznej analizie. Fakt natomiast jest elementem poznawczym, ale nie jest tożsamy z prawdą. „Fakty, tak samo jak sądy, są tworamizwierającymi struktury logiczne”. Fakty więc są „wynikiem pewnego ujęcia poznawczego dokonywanego przez umysł ludzki, a zgodność między sądami a faktami rozgrywałaby się wyłącznie w ramach relacji wewnątrzumysłowych”²¹. Dlatego też narrację i fakt należy uznać za jednostki dezinformacji, które da się badać poprzez analizę dyskursu, analizę treści. Jednocześnie fakt da się wyodrębnić i ująć jakościowo, ale również i ilościowo. Narracje dzielą się na wątki, które rozprawiają o osobnych i osobliwych faktach. Fakt staje się tylko kontekstem, uwzględnieniem komponentu realnego, który ma za zadanie uprawdopodobnić dezinformację²².

¹⁵ M. Świerczek, „System matrioszek”, czyli dezinformacja doskonała. Wstęp do zagadnienia, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2019, nr 18, s. 213.

¹⁶ T.R. Aleksandrowicz, *Podstawy walki informacyjnej*, Warszawa 2016, s. 83.

¹⁷ R. Reczkowski, *Geopolityczna...*, op. cit., s. 245.

¹⁸ Podobnie z resztą definiuje dezinformację Ari Rabin-Havt jako kłamstwa, które „są elementem skoordynowanego, strategicznego ataku zaplanowanego po to, by ukryć prawdę, zdezorientować opinię publiczną i wzbudzić kontrowersje” za M. d’Ancona, *Postprawda*, Warszawa 2018, s. 50.

¹⁹ M. d’Ancona, *Postprawda*, Warszawa 2018, s. 26.

²⁰ *Ibidem*, s. 54.

²¹ S. Judycki, *O klasycznym pojęciu prawdy*, „Roczniki Filozoficzne” 49(2001), z.1, s. 28.

²² Por. I. Pacepa, R. Rychlak, *Dezinformacja. Były szef wywiadu ujawnia metody dławienia wolności, zwalczania religii i wspierania terroryzmu*, Gliwice 2015.

Istnieje wiele mechanizmów dezinformacji. Za najczęściej używane w prasie, a tym przypadku na portalu sputnikpolska.com należy uznać: przypominanie, powtarzanie oraz pomijanie. Przypominanie przejawia się ewokowaniu wydarzeń, zwłaszcza w postaci kontekstualizacji historycznej, powtarzanie to krotkość powielania tej samej, pożądanej narracji (fałszywej lub prawdziwej). Pomijanie zaś „to nieuwzględnienie wszystkich tych wydarzeń, które a) nie spełniają wymogów selekcji analogicznej, b) fałszykuje prawdziwość wyводу, c) są niezborne z treścią przekazu”²³. Ostatecznie powstaje „odpowiednio dobrana narracja”²⁴.

Za najczęściej stosowane metody dezinformacji przez sputnikpolska.com należy uznać szerokie spektrum opisane i omówione przez Vladimira Volkoffa, i są to: negacja faktów, odwrócenie faktów, mieszanie prawdy i kłamstwa, modyfikacja motywu i okoliczności, rozmycie, kamuflaż, interpretacja, generalizacja, ilustracja, nierówna reprezentacja i równa reprezentacja²⁵, pomijanie²⁶, infodemia, czy projekcja. Katalog ten należy uzupełnić o wymiar nowo medialny i cybernetyczny, w którym rosyjska dezinformacja posługuje się jeszcze działaniami *fake news* w postaci: satyry (parodii), fałszywych połączeń, treści wprowadzającej w błąd (manipulacja), fałszywych kontekstów, treść imitującej prawdziwość źródła²⁷.

Dezinformacja, fake news, teorie spiskowe, propaganda, manipulacja to tylko niektóre „z wielu narzędzi wykorzystywanych przez Rosję w rozgrywkach geopolitycznych”²⁸. Białoruś nie jest głównym wektorem dezinformacji rosyjskiej w Polsce. Niemniej na kanwie relacji polsko-białoruskich realizowane są główne założenia wojny informacyjnej: polityka historyczna czy relacje transatlantyckie²⁹.

Teoria obecnej dezinformacji rosyjskiej opiera się o dwie szkoły/doktryny: Igora Panarina i Aleksandra Dugina. Pierwsza zakłada szeroki wachlarz wojny informacyjnej, w której skład wchodzi dezinformacja jako jeden z jej komponentów, gdzie pierwszym jest „sterowanie społecznym, tj. wywieranie wpływu na społeczeństwo; manewrowanie społecznym, czyli intencjonalne sterowanie społeczeństwem dla osiągnięcia określonych korzyści; manipulacja informacją, czyli wykorzystywanie prawdziwych informacji w sposób wywołujący fałszywe implikacje; dezinformacja, czyli rozpowszechnianie zmanipulowanych lub sfabrykowanych informacji bądź ich kombinacji; fabrykowanie informacji, czyli tworzenie fałszywej informacji, lobbying, szantaż i wymuszanie pożądanej informacji”³⁰. Doktryna Dugina traktuje natomiast o wojnie sieciocentrycznej, w której ważne jest powołanie specjalnych oddziałów do

²³ P. Lewandowski, *Potęga narracji*, Toruń 2021, w opracowaniu redakcyjnym.

²⁴ R. Reczkowski, *Geopolityczna...*, op. cit., s. 245.

²⁵ V. Volkoff, *Dezinformacja: oręż wojny*, Warszawa 1990, s. 157-172.

²⁶ A. Siewierska-Chmaj, *Mit polityczny jako narzędzie dyplomacji publicznej i element stosunków międzynarodowych*, „Kultura i Polityka: zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera” nr 17, 2015, s. 57.

²⁷ B. Łódzki, *Fake news – dezinformacja w mediach internetowych i formy jej zwalczania w przestrzeni międzynarodowej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2017, nr 4, s. 23.

²⁸ R. Reczkowski: *Geopolityczna...*, op. cit., s. 224.

²⁹ A. Lelonek, *Propaganda i dezinformacja Federacji Rosyjskiej w Polsce*, „Biuletyn. Monitoring Propagandy i Dezinformacji” 2020, nr 1, s. 11.

³⁰ J. Darczewska, *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014, s. 15.

działań komunikacyjnych³¹. Jednak to z niej przyjęto założenie, że prawda jest relatywna, a fakty nie istnieją.

Należy zatem uznać, że dezinformacja jest jednym z elementów rosyjskiej wojny informacyjnej. Prowadzenie takiej wojny jako działań hybrydowych jest w Rosji uważane za działania ofensywne, mające na celu wypracowanie w dłuższej perspektywie odpowiednich działań zaczepnych³².

Polacy są szczególnie podatni na postprawdę i dezinformację. Przede wszystkim jak wskazuje się w literaturze zachodniej w Polsce „kłamstwo uznaje się za normę”³³. Przyzwolenie na postprawdę w sferze publicznej jest duże zwłaszcza wśród społeczeństw dotkniętych w przeszłości totalitaryzmem.

Analiza dyskursu narracyjnego relacji polsko-białoruskich w rosyjskiej agendzie dezinformacyjnej sputnikolska.com

Przechodząc do omawiania obrazowania Polski w dezinformacji rosyjskiej na polskojęzycznym portalu sputnikpolska.com należy wskazać, że obraz ten jest wielowątkowy. Polska prezentowana jest poprzez realizację stosunków politycznych bilateralnych Warszawa-Mińsk, ale także jako uczestnik świata zachodniego.

W analizowanym okresie od wyborów prezydenckich na Białorusi do marca 2021 r. można wskazać wiele wydarzeń politycznych pobudzających wyzwalanie narracji dezinformacyjnych. Za najważniejsze należy uznać: wybory prezydenckie na Białorusi, protesty przeciwko wyborom w Mińsku i miastach Białoruskich, międzynarodowe zabiegi polskiej dyplomacji, zwłaszcza w UE w celu omówienia problemów wewnętrznych Białorusi, polskiej projekty rządowe pomocy dla represjonowanych Białorusinów, wydalenie polskich dyplomatów z Białorusi, wydalenie białoruskich dyplomatów z Polski, zamykanie granic państwowych, ćwiczenia wojskowe rosyjsko-białoruskie, podpisanie traktatu polsko-amerykańskiego w sprawie zwiększenia wojsk na wschodniej flance NATO, zamykanie polskich szkół na Białorusi, aresztowanie przedstawicieli polskiej mniejszości na Białorusi, aż po domniemany zamach na Łukaszenkę. To tylko niektóre wydarzenia, które odbiły się echem w rosyjskiej agendzie propagandowej.

Wybory prezydenckie na Białorusi sprowokowały kilka istotnych narracji dezinformacyjnych. Za najistotniejsze, odnoszące się do Polski i uderzające w Polski wizerunek na arenie międzynarodowej, ale również ukierunkowane na polskiego odbiorcę, należy wskazać: prezentowanie Polski jako inicjatora protestów na Białorusi, sterowania protestami, chęć wywołania w Mińsku „kolorowej rewolucji”, prowadzenie przeciw Białorusi wojny hybrydowej, utrzymywanie, sponsorowanie i szkolenie białoruskich opozycjonistów, działania ekstremistyczne i terrorystyczne ukierunkowane przeciw legalnie wybranym władzą, podważanie legalności wyborów prezydenckich na Białorusi.

Obraz Polski i polskiego rządu (elit) w narracji dezinformacyjnej w sputnikpolska.com cechuje się swego rodzaju spójnością. Już 10 sierpnia 2020 r. dzień po wyborach prezydenckich na Białorusi pojawiły się pierwsze oskarżenia pod adresem Polski

³¹ M. Wojnowski, *Koncepcja wojny sieciowej Aleksandra Dugina jako narzędzie realizacji celów geopolitycznych Federacji Rosyjskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2016, nr 17, s. 11-37.

³² J. Darczewska, *Wojna informacyjna Rosji z Zachodem. Nowe wyzwanie?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2015, wyd. sp., s. 63

³³ M. d'Ancona, *Postprawda...*, op. cit., s. 33.

o inicjowanie protestów: „urzędujący prezydent Białorusi Alaksandr Łukaszenka powiedział, że protestującymi w kraju zarządzano z Polski, Wielkiej Brytanii i Czech”³⁴, „uczestnicy niesankcjonowanych akcji protestacyjnych byli sterowani z Polski”³⁵. To rodzaj stałej narracji, która będzie często powtarzana w szerszym kontekście sterowania protestami przez państwa Zachodnie, ale również przez Ukrainę.

Propagandowy motyw sterowania protestami był uzupełniany o wskazania dotyczące bezpośredniego uczestnictwa Polaków w protestach i wspieranie protestujących³⁶: „Obywatele Polski brali udział w protestach”³⁷. Dodatkowo to Polacy mieszkający na Białorusi, jak i przybyli by protestować byli „szczególnie aktywni podczas protestów”³⁸. Pomoc niesiona Polakom z Warszawy również była odbierana i prezentowana jako działania wspierające protesty³⁹. Przez cały okres trwania zamieszek i demonstracji Warszawa prezentowana była sukcesywnie jako ich inicjator zaangażowany w działania zmierzające do destabilizacji sytuacji wewnętrznej poprzez polską mniejszość, lub bezpośredni udział Polaków w protestach⁴⁰: „bo to właśnie z Warszawy koordynowane są działania organizatorów masowych zamieszek w republice”⁴¹. Dodatkowo pojawiają się rzadkie oskarżenia, że za protestami stoją Stany Zjednoczone i wysługują się w tym Warszawą i Pragę: „za protestami na Białorusi stoją USA, które działają przez centra w Polsce i Czechach”⁴².

Polska jest w rosyjskiej wojnie informacyjnej w relacjach polsko-białoruskich oskarżana za chęć wywołania w Mińsku „kolorowej rewolucji”. Rosja szczegółowo negatywnie postrzega tego typu działania, z którymi ma negatywne doświadczenia (Ukraina, Gruzja, Kirgistan, Arabska Wiosna). „Kolorowa rewolucja” to nic innego jak uznanie przez Rosję za próbę nielegalnego, siłowego obalenia władzy w państwie⁴³. W takim

---

³⁴ Łukaszenka: Demonstrantami sterowano z Polski, Wielkiej Brytanii i Czech, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020081012881693-lukaszenka-demonstrantami-sterowano-z-polski-wielkiej-brytanii-i-czech-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

³⁵ Ibidem

³⁶ *Nieznane losy Polaków w Mińsku: Pojechali obserwować wybory i wspierać znajomych*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081212899523-nieznane-losy-polakow-na-bialorusi-pojechali-obszernowac-wybory-i-wspierac-znajomych/> [dostęp: 20. VI 2021]

³⁷ *Wszystko śledztwo w sprawie zatrzymania Polaków na Białorusi*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020090713024368-wszczeto-sledztwo-w-sprawie-zatrzymania-polakow-na-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021]

³⁸ *Morawiecki zaprasza Białorusinów do Polski: Niech współpraca między naszymi narodami kwitnie*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020091013041303-morawiecki-zaprasza-bialorusinow-niech-wspolpraca-miedzy-naszymi-narodami-kwitnie/>, [dostęp: 20. VI 2021]

³⁹ *Związek Polaków na Białorusi: Sytuacja jest trudna, gdyż stosowana jest przemoc wobec społeczeństwa*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081212900371-zwiazek-polakow-na-bialorusi-sytuacja-jest-trudna-gdyz-stosowana-jest-przemoc-wobec-spoleczenstwa-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴⁰ *Polska i kraje bałtyckie proponują pośrednictwo w uregulowaniu sytuacji na Białorusi*, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020081312907155-polska-i-kraje-baltyckie-proponuja-posrednictwo-w-uregulowaniu-sytuacji-na-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴¹ *Rosyjska deputowana: sankcje za protesty na Białorusi należą się Polsce*, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081312907355-rosyjska-deputowana-sankcje-za-protesty-na-bialorusi-trzeba-wprowadzic-przeciwno-polsce-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴² Łukaszenka: Protestami kierują USA przez centra w Polsce i Czechach, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020090813028187-lukaszenka-troche-przesiedzialem-na-swoim- stanowisku-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴³ J. Diec, *Geostrategiczny wybór Rosji. U zarania trzeciego tysiąclecia. Doktryna rosyjskiej polityki zagra-*

tonie były prezentowane materiały dotyczące Polski, ale w szerszym kontekście jako przedstawiciela sił Zachodu: „po nieudanej próbie „kolorowej rewolucji” na Białorusi nastąpiła wojna hybrydowa i „bezprecedensowa presja” Zachodu, powiedział we wtorek minister obrony republiki Wiktor Chrenin”⁴⁴. Pojawiły się informacje, o rzekomo polskich pociskach, którymi strzelano podczas protestów⁴⁵. Wielokrotnie powtarzano informacje białoruskich władz, według których „niszczycielskie siły, napędzane przez kierownictwo Polski, Litwy, Czech i Ukrainy, podjęły próbę niekonstytucyjnej zmiany władzy na Białorusi”⁴⁶. Ostatecznie uznano i ogłoszono zwycięstwo sił rządowych, a Polsce zaczęto przypisywać inne role, co wyzwoliło kolejne narracje dezinformacyjne: „Polska nie jest w stanie przeprowadzić rewolucji na Białorusi, może to zrobić tylko białoruskie społeczeństwo”⁴⁷. Ta zapowiedź stanowiła przejście do oskarżania Polski o działania związane z wojną hybrydową, sabotażem, budowaniem „piątej kolumny”, aż po chęć wchłonięcia Białorusi.

Rosyjska dezinformacja skupia się na oskarżeniach Polski również o prowadzenie przeciw Białorusi wojny hybrydowej. Pojawiają się oskarżenia o inspirowanie protestów, prowadzenie wojny informacyjnej przy pomocy białoruskojęzycznych mediów, aż po zbrojenie, wzmacnianie potencjału militarnego i koncentrację wojsk przy granicy z Białorusią. Najczęstszym motywem jest wskazywanie na obcą ingerencję w wewnętrzne sprawy, powodowanie zamieszek i chaosu, gdzie strona rosyjska i białoruska dążą do tego by „przedstawić innym krajom konkretne i niepodważalne fakty ujawniające podłoże rozgrywających się w kraju wydarzeń, w tym o ingerencji z zagranicy”⁴⁸, „zarówno Polska, jak i państwa bałtyckie zachowują się bezczelnie wobec Białorusi i ingerują w wewnętrzne sprawy kraju”⁴⁹. Jednak Polska jest w tej narracji tylko jednym z elementów. Akcentowane są tu wrogie działania Zachodu: „realizowane działania, nastawione na destabilizację sytuacji w kraju, zaostrzenie sytuacji w przestrzeni informacyjnej, prowokowanie masowych zamieszek doprowadziło do istniejącego wzrostu w między państwowych stosunkach. Swój wkład w ten destrukcyjny proces wniosła i Unia Europejska jako całość, i nasi najbliżsi sąsiedzi, oddzielne państwa – Polska i Litwa”⁵⁰. Przy tym wszystkim, wielokrotnie podkreśla się, że Polska i kraje zachodnie

---

nicznej. Partnerzy najbliżsi i najdalsi, T. 1., Kraków 2015, s. 111-114.

⁴⁴ *MO Białorusi: Kraj stał się celem wojny hybrydowej*, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020102713266961-mo-bialorusi-kraj-stal-sie-celem-wojny-hybrydowej-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴⁵ *Polska amunicja do tłumienia protestów na Białorusi? Dziennikarz żąda wyjaśnień – foto*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112894933-polska-amunicja-na-protestach-w-bialorusi-foto/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴⁶ *Aktualizacja - MO Białorusi: Siły na Zachodzie przechodzą na wojnę hybrydową z Białorusią*, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020090413009074-mo-rosji-sily-na-zachodzie-przechodza-na-wojne-hybrydowa-z-bialorusia-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴⁷ *Polska polityka wobec Białorusi: MSZ mówi o błędach poprzedników*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112891571-polska-polityka-wobec-bialorusi-msz-mowi-o-bledach-poprzednikow/>, [dostęp: 20. VI 2021]

⁴⁸ *Białoruś: Mamy dowody na ingerencję z zagranicy*, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081112895394-bialorus-ma-dowody-na-to-ze-w-jej-sprawy-ingerowano-za-granicy-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁴⁹ *Lukaszenka: Niepokoi rozmieszczenie w Polsce dodatkowego kontyngentu USA*, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020120213460886-lukaszenka-niepokoi-rozmieszczenie-w-polsce-dodatkowego-kontyngentu-usa/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵⁰ *MO Białorusi: Polska wniosła swój wkład w destabilizację sytuacji w kraju*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112894933-polska-amunicja-na-protestach-w-bialorusi-foto/>, [dostęp: 20. VI 2021].

„dążą do chaosu” w pobliżu rosyjskich granic, między innymi poprzez mieszanie się w suwerenne sprawy Białorusi⁵¹. Całość tej narracji została wykorzystana przez władze białoruskie do zwiększenia kontroli i wydatków na brojenia. Te ostatnie umotywowano również dezinformacyjną grą międzypaństwową odnoszącą się do nowego wyścigu zbrojeń⁵².

Motyw utrzymywania relacji, sponsorowanie czy szkolenie białoruskich opozycjonistów, jest stały i prezentowany na kilku pomniejszych płaszczyznach. Przede wszystkim pojawiają się bezpośrednie wskazania: „Białoruska opozycja zdana jest więc na siebie i na finansowanie z zagranicy. To drugie ją jednak z automatu kompromituje, bo Białorusini znają wartość własnej suwerenności”⁵³, „Polska będzie mogła wspierać zjednoczoną białoruską opozycję”⁵⁴. Bezpośrednie oskarżenia o wspieranie białoruskich opozycjonistów ma na celu podkreślenie, iż działania destabilizujące, protesty, a także ewentualne zamachy stanu są inspirowane zewnątrz. Przekłada się to w Białorusi na wiele korzyści politycznych: wzmocnienie represji, usankcjonowanie współpracy w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego ze służbami rosyjskimi, wzmocnienie integracji politycznej, militarnej i gospodarczej z Federacją Rosyjską.

Utrzymywanie i sponsorowanie opozycji jest też prezentowane poprzez bezpośrednie odwołania do licznych przykładów przyjazdów do Polski i spotkań Swietłany Cihanouskiej, Siergieja Dylewskiego⁵⁵, ale również i innych białoruskich opozycjonistów do Warszawy: „Waleryja Cepkały poinformował, że zamierza on wraz z rodziną przenieść się do Warszawy. Tam czekają go spotkania z „bardzo wpływowymi” politykami”⁵⁶, „Polska daje schronienie opozycji: Wolha Kawalkawa, przybyła do Warszawy”⁵⁷.

Białorusinom na pomoc z identyfikacją problemów wewnętrznych często przychodzą przedstawiciele najwyższych władz rosyjskich. Częstym motywem jest oskarżanie przez Siergieja Ławrowa, czy Marię Zacharową: „z Warszawy i Wilna poprzez sieci społecznościowe w reżimie ręcznym płyną nie tylko pieniądze, ale są przekazy-

---

com/swiat/2020091513061495-ministerstwo-obrony-bialorusi-polska-i-litwa-chca-odsunac-minsk-od-moskwy-sputnik/, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵¹ Duma Państwowa: Rosja nie pozwoli Polsce i innym krajom na mieszanie się w sprawy Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020091513062496-duma-panstwowa-rosja-nie-pozwoli-polsce-i-innym-krajom-na-mieszanie-sie-w-sprawy-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵² Mińsk oskarżył NATO o przygotowania do użycia siły, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020120613481518-minsk-oskarzyl-nato-o-przygotowanie-do-uzycia-sily-w-stosunku-do-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵³ T. Jankowski, *Białoruś nie chce na zachód*, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵⁴ *Polska polityka wobec Białorusi: MSZ mówi o błędach poprzedników*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112891571-polska-polityka-wobec-bialorusi-msz-mowi-o-bledach-poprzednikow/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵⁵ *Białoruski opozycjonista Siergiej Dylewski wyjechał do Polski*, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020101313197090-bialoruski-opozycjonista-dylewski-wyjechal-do-polski-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵⁶ *Były kandydat na prezydenta Białorusi ma się spotkać w Warszawie z „wpływowymi politykami” z USA*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081612917882-byly-kandydat-na-prezydenta-bialorusi-ma-sie-spotkac-w-warszawie-z-wplywowymi-politykami-z-usa/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵⁷ *Białoruska opozycjonistka przyjechała do Warszawy*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020090513014446-bialoruska-opozycjonistka-przyjechala-do-warszawy/>, [dostęp: 20. VI 2021].

wane instrukcje, widzieliśmy je – instrukcje odnośnie tego, jak wykonywać mieszanki zapalające oraz ładunki wybuchowe, jak koktajle Mołotowa i wiele innych – stwierdził minister⁵⁸, „Polska nadal otwarcie ingeruje w wewnętrzne sprawy Białorusi, wywierając presję na Mińsk i wspierając opozycję⁵⁹, „Polskie władze kontynuują otwartą ingerencję w wewnętrzne sprawy Republiki Białorusi”⁶⁰.

Innym wątkiem tej dezinformacji jest sponsorowanie protestów w Polsce, a także niebezpośrednie sugerowanie budowy agencji wywiadowczej w Polsce poprzez studentów, lekarzy lub pracowników sezonowych, którzy przyjeżdżają do Polski za pracą lub uciekają przed represjami politycznymi: „pod ambasadą Białorusi w Polsce. Zebrało się tam kilkuset Białorusinów, zapewne w większości „stypendystów” polskiego rządu, którym od lat włacza się do głowy antybiałoruskie przekonania”⁶¹; „robią im tam takie pranie mózgu, jak robią to Polacy naszej młodzieży, która się tam uczy i podrzuca ich nam jako piątą kolumnę”⁶², „Warszawa wywiera presję na Mińsk, faktycznie po prostu dyktując linię postępowania i otwarcie wspiera, w tym finansowo, pracę białoruskich sił opozycyjnych, kontrolowanych przez organizacje pozarządowe”⁶³, „bojownicy za odnowienie Białorusi przechodzą szkolenia w Polsce, Gruzji, na Ukrainie i w krajach bałtyckich”⁶⁴.

Relacja polsko-białoruskie znalazły się również dobrym przedmiotem do oskarżeń Polski o ekstremizm i działania o podłożu terrorystycznym. Wojna informacyjna Rosji przeciwko Polsce stwarza narracje, w których Warszawa występuje przeciw legalnie wybranym władzom poprzez działania ekstremistyczne. W świetle rosyjskiej dezinformacji Polska organizuje, sponsoruje i powoduje powstawanie niepokojów w Białorusi: „Bielsat – telewizja finansowana przez państwo polskie, która otwarcie skierowana jest przeciwko legalnym władzom Białorusi”⁶⁵, „Centralny Sąd Rejonowy w Mińsku uznał kanał informacyjny NEXTA-Live i związane z nim logo NEXTA za materiały ekstremistyczne”⁶⁶, „według resortu niszczycielskie siły, napędzane przez kierownictwo Polski,

⁵⁸ Ławrow: Zachód nie chce stabilizacji sytuacji na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020111213362927-lawrow-sily-na-zachodzie-nie-chca-stabilizacji-sytuacji-na-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁵⁹ MSZ Rosji: Polska otwarcie ingeruje w wewnętrzne sprawy Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313005685-msz-rosji-polska-otwarcie-ingeruje-w-wewnetrzne-sprawy-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ T. Jankowski, Białorusi nie chce na zachód, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶² Łukaszenka: Nie będziemy uznawać dyplomów otrzymanych w Polsce, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020102913281840-lukaszenka-nie-bedziemy-uznawac-dyplomow-zdobytych-za-granica-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶³ MSZ Rosji: Polska otwarcie ingeruje w wewnętrzne sprawy Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313005685-msz-rosji-polska-otwarcie-ingeruje-w-wewnetrzne-sprawy-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁴ Rosyjski wywiad: Białoruskich ekstremistów szkółą m. in. w Polsce, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020092913131849-rosyjski-wywiad-bialoruskich-ekstremistow-szkola-m-in-w-polsce-przy-wsparciu-usa-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁵ W. Bezeka, Polska na czele „bitwy” o Białoruś, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2020081312907798-polska-na-czele-bitwy-o-bialorus-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁶ Białoruś uznana nadający z Polski kanał opozycyjny Nexta za ekstremistyczny, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020102013231720-sputnik-kanal-telegram-nexta-zostal-uznany-na-bialorusi-za-ekstremi>

Litwy, Czech i Ukrainy, podjęły próbę niekonstytucyjnej zmiany władzy na Białorusi⁶⁷. Strona białoruska oficjalnie wystosowała nawet pismo w sprawie wydania blogerów uznanych za ekstremistów i oskarżonych o działalność terrorystyczną prowadzoną na Białorusi z terytorium Polski⁶⁸.

Przy okazji wyborów pojawiły się także oskarżenia, o nieuznanie legalności wybranego prezydenta Łukaszenki w wyborach powszechnych. Polska prezentowana jest jako główne państwo, które wzywa do powtórzenia głosowania⁶⁹ i nieuznawania wyborów na Białorusi za pełnoprawne: „już od wielu tygodni opinię publiczną nad Wisłą uczulano na to, że wybory będą sfałszowane”⁷⁰.

Kolejna narracja zbudowana w rosyjskiej dezinformacji wokół Polski prezentuje Warszawę jako państwo, które z jednej strony chce stać się orędownikiem sprawy białoruskiej na arenie międzynarodowej (tu pryzmat pozytywny), ale każdorazowo podkreśla się w tej narracji: brak polityki wschodniej, wasalną pozycję wobec USA, a także dwulicową politykę polskich elit, które występując jako orędownik żądają dla Białorusi zwiększenia sankcji.

Odnosząc się do pierwszego założenia, należy wskazać, że pojawiały się informacje, które prezentowały nieudolność polskiej polityki na Ukrainie, oskarżały Warszawę o euromajdan i wybuch konfliktu w Donbasie i kreowały miejsce i rolę Polski w geopolityce Europy Środkowo-Wschodniej zgodnie z polskimi oczekiwaniami: „Polska była, jest i nadal chce być adwokatem zbliżenia tego kraju [Białorusi] z UE”⁷¹. Jednak każdorazowo narracja ta była podsumowywana innymi stwierdzeniami zdecydowanie negującymi możliwości Warszawy na arenie międzynarodowej: „Polska prowadziła błędną politykę wobec Białorusi”⁷².

Faktografia i wypowiedzi polskich polityków są dobierane tendencyjnie, w ten sposób by podkreślać nieudolność polskich władz, nieznamość realiów międzynarodowych, nieznamość sytuacji wewnętrznej na Białorusi a przy tym podkreślić uderzenie w suwerenność państwa białoruskiego i wzmocnić groźby interwencji międzyar-

---

styczny-sputnik/, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁷ Aktualizacja - MO Białorusi: Siły na Zachodzie przechodzą na wojnę hybrydową z Białorusią, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020090413009074-mo-rosji-sily-na-zachodzie-przechodza-na-wojne-hybridowa-z-bialorusia-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁸ Białoruś wzywa Polskę do pilnego wydania opozycyjnych blogerów, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020111613381071-bialorus-wezwala-polske-do-pilnego-wydania-zalozycieli-nexta-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁶⁹ Morawiecki i Babisz: Trzeba powtórzyć wybory na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081412909115-solidarni-z-bialorusia-morawiecki-oglosi-dzisiaj-rzadowy-projekt/>, Polski Sejm potępił działania białoruskich władz. Chce otwarcia kraju dla uchodźców, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081412909713-polski-sejm-potepil-dzialania-bialoruskich-wladz-chce-otwarcia-kraju-dla-uchodzcow/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷⁰ T. Jankowski, Białoruś nie chce na zachód, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷¹ Czaputowicz: UE powinna podjąć działania na rzecz wstrzymania rozwiązań siłowych na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081012883657-czaputowicz-zarzuty-prezydenta-lukaszenki-ze-polska-inspirowala-protesty-powyborcze-sa-bez zasadne-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷² Polska polityka wobec Białorusi: MSZ mówi o błędach poprzedników, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112891571-polska-polityka-wobec-bialorusi-msz-mowi-o-bledach-poprzednikow/>, [dostęp: 20. VI 2021].

dowej przeciwko Białorusi za sprawą polskiej dyplomacji: „Czaputowicz: UE powinna podjąć działania na rzecz wstrzymania rozwiązań siłowych na Białorusi”⁷³, „Morawiecki zaapelował do szefa RE Charlesa Michela i przewodniczącej KE Ursuli von der Leyen o zwołanie nadzwyczajnego szczytu UE odnośnie wyborów na Białorusi”⁷⁴. Istotnym jest tu, że podobnie pojawia się postać Donalda Tuska, który również nie uznaje wyborów i domaga się interwencji. W tym aspekcie należy wskazać, że rosyjska dezinformacja niemalże w ogóle nie dokonuje podziału na polskiej scenie politycznej, wskazując, że polskie elity są nacjonalistyczne i spójnie realizują politykę wschodnią: „polska scena polityczna, która codziennie straszy nas „rosyjską ingerencją”, zgodnie domaga się... ingerencji w wewnętrzne sprawy Białorusi”⁷⁵.

Dezinformacja rosyjska prezentuje inny obraz Polski jako orędownika sprawy białoruskiej. Kwestie wsparcia, pomocy humanitarnej, udzielania azylu Białorusinom są mało znaczące w obliczu jawnie agresywnych żądań i działań dyplomatycznych: „Polska nie chce, aby UE ograniczyła się tylko do sankcji wobec Białorusi”⁷⁶. Niszczenie polskiego wizerunku ma za cel utrwalenie negatywnego przeświadczenia o wrogich zamiarach Polski na wschodzie, jak również prezentowania pozytywnych relacji polsko-białoruskich w negatywnym i podstępny światła działań elit politycznych w Warszawie. Tu każdorazowo pojawia się motyw antyrosyjskiej polityki władz polskich oraz podkreślanie szkodliwości działań polskich na rzecz pozycji Białorusi na arenie międzynarodowej⁷⁷.

Uzupełnieniem powyższego są również oskarżenia o działania dezinformacyjne prowadzone przez Polskę przeciw Białorusi, połączone z działaniami na rzecz wszczęcia sankcji politycznych i gospodarczych przeciwko państwu Łukaszenki: „Polska rozpoczęła również kampanię informacyjną mającą na celu wywarcie wpływu na białoruską opinię publiczną, inicjując zaostrzenie unijnych sankcji wobec Mińska”⁷⁸.

Inną narrację dezinformacyjną, z którą przyszło się mierzyć polskim władzom państwowym w sposób bezpośredni były liczne oskarżenia prezydenta Łukaszenki o chęć wchłonięcia, podboju lub podziału Białorusi. Ten motyw jest również obecnie bardzo silnie prezentowany w rosyjskojęzycznych i anglojęzycznych mediach rosyjskich po to by podważyć wiarygodność państwa Polskiego, a także by wzmacniać za-

---

⁷³ Czaputowicz: UE powinna podjąć działania na rzecz wstrzymania rozwiązań siłowych na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081012883657-czaputowicz-zarzuty-prezydenta-lukaszenki-ze-polska-inspirowala-protesty-powyorborcze-sa-bezasadne-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷⁴ Tusk wezwał Łukaszenkę do opublikowania rzeczywistych wyników wyborów, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020081012883598-tusk-wezwal-lukaszenke-do-opublikowania-rzeczywistych-wynikow-wyborow-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷⁵ T. Jankowski, Białoruś nie chce na zachód, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷⁶ Polska nie chce, aby UE ograniczyła się tylko do sankcji wobec Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081812927507-polska-nie-chce-aby-ue-ograniczyla-sie-do-sankcji-wobec-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷⁷ Polski europoseł wzywa do sankcji przeciwko Rosji, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081312903450-polski-europosel-wzywa-do-sankcji-przeciwko-rosji-z-powodu-wydarzen-na-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁷⁸ MSZ Rosji: Polska otwarcie ingeruje w wewnętrzne sprawy Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313005685-msz-rosji-polska-otwarcie-ingeruje-w-wewnetrzne-sprawy-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

chodnie kontyngenty przed ewentualnym interwencjonizmem ze strony polskiej lub NATOwskiej. Tu również narracja dzieli się na kilka pomniejszych wątków. Pierwszym jest kontekstualizacja historyczna odwołująca się do idei I Rzeczypospolitej oraz do idei międzymorza promowanej przez środowisko Piłsudskiego. Te wątki służą jako explikacja obecnych wydarzeń politycznych, gdzie pojawiają się takie motywy jak: chęć podboju Grodna, wzrost działań hybrydowych, wzrost napięć politycznych.

Odnosząc się do kontekstów historycznych rosyjska dezinformacja bezpośrednie używa ich jako elementów obrazujących polski nacjonalizm, imperializm i interwencjonizm w państwach sąsiednich: „polscy nacjonałiści, którzy zawsze uważali białoruskie ziemie za część Wielkiej Rzeczypospolitej, nie mają już krzty przyzwoitości”⁷⁹. Do tego dochodzą jeszcze działania, które mają wskazać, że obecnie prowadzone projekty polityczne i geopolityczne w Europie Środkowo-Wschodniej są bezpośrednio powiązane z polską ideą imperializmu i służą Polsce do ingerowania w politykę zagraniczną państw regionu. Chodzi tu głównie o łączenie idei „Międzymorza, i Trójmorza, dążenie do odbudowania, oczywiście w nowych okolicznościach, jak się wydaje, obecnej władzy, I RP, w której liderem i czynnikiem decydującym ma być Polska”⁸⁰. Te elementy mają za zadanie wskazać, że Polska posiada dążenia imperialistyczne w regionie oraz uzmysłowić i uzasadnić dezinformacyjny motyw polskich roszczeń terytorialnych wobec Białorusi.

Duży nacisk kładziony jest również na dyskredytację idei Trójmorza, jako elementu, który w pierwotnej wersji Międzymorza się nie sprawdził, był źle realizowany, prowadził do waśni i sporów a w konsekwencji do II wojny światowej⁸¹. Idea Trójmorza jest podobnie ujmowana i ma za zadanie oddzielić Polskę i kraje Europy Środkowo-Wschodniej od Rosji „jak tego chciał marszałek Piłsudski. Idea ta przetrwała z innym nieco myśleniem, które objawia się w szczególnych sytuacjach”⁸². Taką sytuacją były protesty po wyborze na Białorusi, ale również euromajdan na Ukrainie.

Często reprezentowanym motywem w rosyjskiej dezinformacji jest insynuowanie roszczeń terytorialnych Polski względem Białorusi i chęć podboju Grodna. To co należy zaznaczyć, to fakt, że wszelkie tego typu oskarżenia prezentowane są jako bezpośrednie wypowiedzi Łukaszenki, co ma z jednej strony podnieść rangę tychże oskarżeń a z drugiej uwiarygodnić przekaz oraz zmusić stronę polską do działań dyplomatycznych: „w Grodnie zawiesza się na balkonach polskie flagi i otwarcie deklaruje: w momencie rozpadu Białorusi, obwód grodzieński zostanie przekazany Polsce”⁸³, „Polsce nie uda się zrealizować „planu przyłączenia obwodu grodzieńskiego”⁸⁴, Pol-

⁷⁹ L. Swiridow, *Warszawa-Moskwa-Mińsk: Czy Polska posiada politykę wschodnią?*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2020081312903438-warszawa-moskwa-minsk-czy-polska-posiada-polityke-wschodnia-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁰ W. Bezeke, *Polska na czele „bitwy” o Białoruś*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2020081312907798-polska-na-czele-bitwy-o-bialorus-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸¹ W. Baluk, *Polska na celowniku Putina. Narracja rosyjskiej propagandy w sprawie wybuchu II wojny światowej*, „Biuletyn. Monitoring Propagandy i Dezinformacji” 2020, nr 1, s. 15-19.

⁸² W. Bezeke, *Polska na czele „bitwy” o Białoruś*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2020081312907798-polska-na-czele-bitwy-o-bialorus-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸³ Łukaszenka: Nie zgodzimy się nigdy na polskie flagi w Grodnie, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313003601-lukaszenka-nie-zgodzimy-sie-nigdy-na-polskie-flagi-na-balkonach-w-grodnie/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁴ Łukaszenka: Nie zgodzimy się nigdy na polskie flagi w Grodnie, <https://pl.sputniknews.com/>

sce nie uda się zrealizować „planu przyłączenia obwodu grodzieńskiego”⁸⁵, „obwód grodzieński przejdzie do Polski. Oni już o tym mówią otwarcie, śpią i widzą. Nie uda im się, wiem to na pewno”⁸⁶, „Trzeba bronić zachodniej perły Białorusi z jej centrum w Grodnie” - powiedział Łukaszenka. Ktoś, zacierając ręce, przypomina sobie o Kresach Wschodnich, gdzie wszystko, co białoruskie, było zakazane i zostało wypalone rozpalonym żelazem”⁸⁷. Demonizowanie Polski jest stałym elementem i właśnie temu służyła wcześniej wskazana kontekstualizacja historyczna, w której rosyjska dezinformacja rozpisuje się o polonizacji i niszczeniu ludności rosyjskojęzycznej (o czym dalej).

Dezinformacja rosyjska rozszerza możliwości podboju Białorusi przez Polskę⁸⁸. Prezentuje, że Warszawa prowadzi działania hybrydowe: „polscy jastrzębie od wielu lat robią co mogą, by przyciągnąć Białoruś”⁸⁹, dywersyjne: „polscy podżegacze wojenni”⁹⁰, a także bezpośrednio traktuje, iż „Polacy chcą całej Białorusi”⁹¹. Do tego pojawiają się różne wersje ewentualnego podboju np. poprzez utworzenie prowincji: „jeśli ktoś chce uczynić z Białorusi prowincję Polski czy Litwy, to tylko po moim trupie”⁹². Ma to negatywny wydźwięk w zakresie obrazowania ewentualnego miejsca Białorusi w wykreowanym wizerunku podboju jej przez Polskę, Litwę lub Ukrainę⁹³.

Kilka miesięcy po zmasowanej akcji dezinformacyjnej sierpień-wrzesień 2020 rozpoczęła się nowa narracja odnosząca się do poprzednich treści. Z uwagi na działania dyplomatyczne strony polskiej, stanowcze prezentowanie stanowiska szanującego suwerenność i integralność terytorialną Republiki Białorusi zarzucono Polsce nowy spiszek: „budowane są nowe mechanizmy i schematy finansowania, a kontrolowane przez Warszawę kanały aktywnie rozpowszechniają tak zwany „plan B”, zakładający formowanie paralelnych (rzekomo ludowych) ministerstw, sabotaż gospodarki i sfery społecznej”⁹⁴. Do tego zaostrzyła się retoryka, która porównywała plany współpracy go-

---

swiat/2020090313003601-lukaszenka-nie-zgodzimy-sie-nigdy-na-polskie-flagi-na-balkonach-w-grodnie/, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁵ Łukaszenka: Polsce nie uda się przyłączyć Grodna, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020082712971398-lukaszenka-polsce-nie-uda-sie-przylaczyc-grodna/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁶ Białoruskie wojsko neutralizuje „warunkowego przeciwnika”, atakującego z Zachodu, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020083012986318-bialoruskie-wojsko-neutralizuje-warunkowego-przeciwnika-atakujacego-z-zachodu-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁷ Łukaszenka: Niektórzy w Polsce przypominają sobie o Kresach Wschodnich, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020082212948814-lukaszenka-polecil-zamknac-strajkujace-przedsiębiorstwa-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁸ *Polskich rojeń o Białorusi ciąg dalszy*, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2021010613624885-polskich-rojen-o-bialorusi-ciag-dalszy-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁸⁹ T. Jankowski, *Białoruś nie chce na zachód*, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹⁰ *Ibidem*

⁹¹ Łukaszenka: Polacy chcą całej Białorusi, ale nawet z pomocą NATO im się nie uda, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020102913281801-lukaszenka-polacy-chca-calej-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹² Łukaszenka: Jeśli ktoś chce zrobić z Białorusi prowincję Polski, to tylko po moim trupie, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020111013353582-lukaszenka-jesli-ktos-chce-zrobic-z-bialorusi-prowincje-polski-to-tylko-po-moim-trupie/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹³ Łukaszenka: Nie zgodzimy się nigdy na polskie flagi w Grodnie, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313003601-lukaszenka-nie-zgodzimy-sie-nigdy-na-polskie-flagi-na-balkonach-w-grodnie/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹⁴ Łukaszenka: Polska forsuje „plan B” odnośnie Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polityka/>

spodarczej i projekty zarówno polskie jak i unijne do niemieckiej koncepcji geopolitycznej podboju ziem wschodnich: „antyrosyjskim projektem, takim naszym polskim „drang nach Osten”, jakim było „Partnerstwo Wschodnie”⁹⁵. Zgłoszony przez stronę polską na forum europejskim plan pomocy gospodarczej dla Białorusi został przedstawiony jako próba ingerencji⁹⁶ w wewnętrzne sprawy państwa. Propozycje współpracy, pomocy w walce z pandemią covid rosyjska dezinformacja starała się zdyskredytować i ośmieszyć⁹⁷. Oprócz tego Polskę oskarżano o chęć wywołania klęski gospodarczej na Białorusi: „władze Polski planowały wywołanie sztucznego kryzysu na Białorusi i tym samym zniszczenie krajowej gospodarki”⁹⁸.

Kwestie historyczne – wojna pamięci

Innym pojęciem teoretycznym, które należy poruszyć przy omawianiu rosyjskiej dezinformacji jest wojna pamięci, którą, jak podaje Jolanta Darczewska Rosjanie rozumieją jako politykę pamięci i politykę historyczną. Na jej podstawie rosyjska doktryna strategii dezinformacyjnej ukuła pojęcie broni historycznej rozumianej jako „działalności na rzecz kształtowania pożądanego obrazu przeszłości”⁹⁹. Rosjanie podjęli się wojny pamięci w zakresie działań ofensywnych od 2014 r. Andriej Arizow w swojej pracy wykierowanej przeciw polskim żołnierzom wyklętym wskazuje: „wojna pamięci historycznych to nie nasz wybór. To nie my rozpoczęliśmy tę wojnę”¹⁰⁰. Darczewska wskazuje na główne problemy i motywy walki polsko-rosyjskiej w wojnie historycznej. Określa również mechanizmy, które da się zaobserwować przy prezentowaniu relacji polsko-białoruskich w optyce rosyjskiej wojny historycznej: tabuizowanie niewygodnych faktów (pomijanie), projekcja wektorów narracji (odwrócenie), poszukiwanie równowagi w działaniach np. zbrojnych, falsyfikowanie faktów, zaprzeczanie¹⁰¹. Takie rozumienie dezinformacji i jej formy w postaci wojen historycznych pozwoli lepiej zrozumieć istotę zaprezentowanych narracji w zakresie relacji polsko-białoruskich.

Na kanwie dezinformacji odnoszącej się do kontekstualizacji historycznej wydarzeń politycznych oraz interpretacji wydarzeń historycznych doszło do produkcji narracji dezinformacyjnych w obszarze: wojny polsko-bolszewickiej, sporu o żołnierzy wyklętych. Te dwa zagadnienia zostały wykorzystane do oskarżeń Polski o nacjonalizm i imperializm. Kanwę do przywołania wydarzeń historycznych stanowiły: wyda-

2020091613068969-lukaszenka-polska-forsuje-plan-b-odnosnie-bialorus-sputnik/, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹⁵ *Polityka wschodnia – to porażka – wideo*, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020092113094329-polityka-wschodnia--to-porazka-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹⁶ *Polska, Litwa i Rumunia namawiają UE na „Plan Marshalla” dla Białorusi*, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020092113092143-polska-litwa-i-rumunia-namawiaja-ue-na-plan-marshalla-dla-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹⁷ *Polska „realna pomoc” dla Białorusinów: leczenie pobitych podczas protestów i ułatwienia wizowe*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020082712971246-polska-realna-pomoc-dla-bialorusinow-leczenie-pobitych-podczas-protestow-i-ulatwienia-wizowe/>, [dostęp: 20. VI 2021].

⁹⁸ Łukaszenka: Polska chciała zrujnować gospodarkę Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020112713440443-lukaszenka-polska-chciala-zrujnowac-gospodarke-bialorusi/>

⁹⁹ J. Darczewska, „Wojny pamięci”: historia, polityka i służby specjalne Federacji Rosyjskiej, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2020, nr 19, s. 18.

¹⁰⁰ Выстрел в спину. Кто воевал в тылу Красной армии, освобождавшей Европу от фашизма?, „Российская газета” z 26 lutego 2015 r., <https://rg.ru/2015/02/26/dokumenti-site.html>, [dostęp: 20. VI 2021].

¹⁰¹ J. Darczewska, „Wojny pamięci”..., op. cit., s. 32-33.

lenie polskich i litewskich dyplomatów z Białorusi, otwarcie wystawy w Moskwie upamiętniającej wojnę polsko-bolszewicką w marcu 2021 oraz święto żołnierzy wyklętych. Polskich i litewskich przedstawicieli zdecydowano się usunąć z Białorusi za „szczególnie niszczycielską rolę, jaką polscy i litewscy przywódcy zdecydowali się odegrać w praktyce w stosunku do Białorusi”¹⁰². Następnie pojawiły się oskarżenia w stosunku do przedstawicieli mniejszości polskiej na Białorusi. Obchody w Polsce święta żołnierzy wyklętych wykorzystano do represji wobec przedstawicieli polskiej mniejszości oskarżając ich o „rehabilitację nazizmu i podżeganie do nienawiści etnicznej. Jako podejrzany o dokonanie przestępstwa został zatrzymany jeden ze współzałożycieli Polskiej Szkoły”¹⁰³.

Białorusini i Rosjanie nie uznają polskiego Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”¹⁰⁴. Przyjęto doktrynę „wojny historycznej”, w której toczy się walka o prawdziwość wydarzeń historycznych. Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” w Polsce służy wojnie informacyjnej za przejaw nacjonalizmu, który wyjątkowo negatywnie prezentowany zarówno w kraju jak i za granicą: „radykalnie prawicowe uroczystości na terenach gęsto zaludnionych przez etnicznych Białorusinów w Polsce są jawną, cyniczną zniewagą pamięci ofiar band żołnierzy wyklętych oraz otwartym przyzwoleniem na gloryfikację nazizmu”¹⁰⁵. Żołnierzy niezłomnych rosyjska dezinformacja sprowadza do działalności bandyckiej, o charakterze nazistowskim reprezentujących polski nacjonalizm. Właśnie z tego powodu doszło do kolejnych problemów dyplomatycznych między Polską a Białorusią: „9 marca Białoruskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych poinformowało o wydaleniu z kraju Jerzego Timofiejuka z Konsulatu Generalnego w Brześciu, uzasadniając decyzję tym, że brał on udział w nieoficjalnych uroczystościach poświęconych Żołnierzom Wyklętym, które odbyły się 28 lutego w Brześciu”¹⁰⁶. Rosja promuje przez to własną wizję świata i własną wizję prawdy historycznej opartej o „wyzwalanie” terenów Polskich, w których nie ma miejsca na walkę narodowyzwoleńczą¹⁰⁷.

Spór dyplomatyczny polsko-białoruski stał się również tłem dla rosyjskiej wojny informacyjnej z Polską w sprawie wizji wojny polsko-bolszewickiej. Rosjanie uznali w marcu 2021 r., że w świetle odtajnionych dokumentów to strona polska rozpoczęła działania wojenne przeciwko bolszewickiej Rosji i była napędzana przez polski imperializm odradzający się wraz z państwem polskim: „w tym konkretnym przypadku

¹⁰² MSZ Białorusi prosi Polskę o zredukowanie liczby dyplomatów: „Wyraźnie destrukcyjna działalność”, <https://pl.sputniknews.com/swiat/202100213147478-msz-bialorusi-prosi-polske-o-zredukowanie-liczby-dyplomatow/>, [dostęp: 20. VI 2021].

¹⁰³ Współzałożyciel Polskiej Szkoły został zatrzymany w Brześciu, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2021031113964950-wspolzalozyciel-polskiej-szkoly-zostal-zatrzymany-w-brzesciu/>, [dostęp: 20. VI 2021].

¹⁰⁴ Walka z polskimi żołnierzami wyklętymi stała się przedmiotem rosyjskiej dezinformacji. Przykładem wojny historycznej jest praca: A. Artizow, *ZSRR i polskie podziemie wojsko-polityczne. Kwiecień 1943–grudzień 1945*, Moskwa 2018.

¹⁰⁵ Żołnierze Wyklęci: zbrodnie przeciwko etnicznym Białorusinom, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2021030113917741-zolnierze-wykleci-zbrodnie-przeciwko-etnicznym-bialorusinom-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

¹⁰⁶ Władze Białorusi wydalają polskiego dyplomatę, <https://pl.sputniknews.com/polska/2021030913957075-wladze-bialorusi-wydalaja-polskiego-dyplomate/>, [dostęp: 20. VI 2021].

¹⁰⁷ J. Darczewska, *Wojna informacyjna Rosji...*, op. cit., s. 59-73.

«czerwony ekspansjonizm» stał się odpowiedzią na «biały ekspansjonizm», na polski ekspansjonizm¹⁰⁸. Motyw ten będzie często powtarzał się przy odniesieniach do współczesnych wydarzeń. Ekspansjonizm, imperializm, nacjonalizm stanowią tło do wyjaśnienia obecnych działań politycznych władz w Warszawie. Przez ten pryzmat oceniane są nie tylko wydarzenia historyczne, ale wszystkie relacje polsko-białoruskie i polsko-rosyjskie.

Interpretacja wojny polsko-rosyjskiej również jest przedmiotem działań dezinformacyjnych: „wojna polsko-radziecka, rozpętała przez rząd Józefa Piłsudskiego, doprowadziła do ogromnych strat po obydwu stronach – zginęło w niej około 140 tys. osób i zakończyła się w 1921 roku traktatem ryskim, na podstawie którego Rosja Radziecka utraciła Zachodnią Białoruś i Zachodnią Ukrainę. Odzyskać te terytoria udało się dopiero we wrześniu 1939 roku”¹⁰⁹. Rosja kontynuuje swoją wizję historii, w której uznaje terytoria Białoruskie i Ukrainie za „ziemie ruskie”, których zbieranie i inkorporowanie do cesarstwa stało się przedmiotem sporu między I Rzeczpospolitą a Rosją w czasach nowożytnych. Pojawiają się wplatane wątki, że Polacy po I wojnie światowej „próbowali odbudować imperium od morza do morza”¹¹⁰, co bezpośrednio odwołuje się również do współczesnej koncepcji Trójmorza, stawiając ją w negatywnym świetle polskiego imperializmu.

Traktat ryski, którego setna rocznica podpisania przypadała w marcu 2021 r. także stał się przedmiotem działań dezinformacyjnych. Wywalczony przez Polskę pokój wojna strona rosyjska sprowadza do wizji „niesprawiedliwego” „zgodnie z którym znaczna część terytorium Ukrainy i Białorusi przypadła Polsce. Traktat ten położył podwaliny pod geopolityczny konflikt między ZSRR a Polską. Unikanie takich niesprawiedliwych decyzji w ważnych kwestiach politycznych jest gwarancją dobrych stosunków, bo traktat ryski zatruwał stosunki między Warszawą a Moskwą do 1939 roku”¹¹¹. Traktat ryski i Polska w okresie dwudziestolecia międzywojennego są oskarżani o utrudnianie budowy systemu bezpieczeństwa zbiorowego, a przez to dopuszczenie do wybuchu II wojny światowej: „polityka zagraniczna Polski tamtego okresu była największą przeszkodą na drodze starań rządu radzieckiego w ramach budowy w Europie systemu bezpieczeństwa zbiorowego”¹¹². W tej wizji komunizm jawią się jako idea niosąca pokój a Rosja jest stabilizatorem i gwarantem bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej. Polskę prezentowano jako siłę wsteczną, zacofaną, ale także żyjącą mrzonkami o możliwościach budowy potęgi państwowej opartej o nieistniejącą Rzeczpospolitą: „rząd Piłsudskiego intelektualnie odstawał od swojej epoki”¹¹³.

¹⁰⁸ A. Sanina, J. Biespałowa, *Pokój ryski położył podwaliny pod konflikt geopolityczny między ZSRR a Polską w 1939 roku*, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2021031613987452-sputnik-pokoj-ryski-polozy-l-podwaliny-pod-konflikt-geopolityczny-miedzy-zsrr-a-polska-w-1939-roku/>

¹⁰⁹ „Polska mija się z historią tak samo, jak za Piłsudskiego w latach 30.”, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2021031613988984-polska-mija-sie-z-historia-tak-samo-jak-za-pilsudskiego-w-latach-30/>, [dostęp: 20. VI 2021].

¹¹⁰ Ibidem

¹¹¹ A. Sanina, J. Biespałowa, *Pokój ryski...* op. cit.

¹¹² „Polska mija się z historią ...”, op. cit.

¹¹³ J. Biespałowa, A. Sanina, *Doradca Putina: Kwestia wojny polsko-radzieckiej w stosunkach z Polską jest równie paląca co Katyń*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2021031613992697-wojna-polsko-radziecka-wystawa-zsrr-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Ważnym motywem odnoszącym się do relacji polsko-białoruskich, ale i polsko-ukraińskich są działania dezinformacyjne opisujące sytuację mniejszości rosyjskojęzycznej w Polsce przed II wojną światową. Należy wskazać, że następuje hiperbolizacja geograficzna, która określa, iż „którym znaczna część terytorium Ukrainy i Białorusi przypadła Polsce”. Do tego dochodzą wyjątkowo szkodliwe działania wojny historycznej wskazujące na prześladowania przez Polaków mniejszości Białoruskiej i Ukraińskiej: „ludność rosyjskojęzyczna była poddawana represjom politycznym, konsekwentnej „polonizacji”, a Warszawa uważała osoby rosyjskojęzyczne na tym terytorium jako ludzi drugiego sortu”¹¹⁴, „polscy nacjonaliści planowali konsekwentną polonizację Ukrainy, Białorusi i Litwy, których część terytoriów kilka wieków temu wchodziła w skład Rzeczypospolitej”¹¹⁵. Rosjanie wskazują, że mieszkańcy wschodniej Polski, Białorusini i Ukraińcy „w 1939 roku witali żołnierzy Armii Czerwonej jako swoich wyzwolicieli od przymusowej polonizacji, realizowanej przez Warszawę”¹¹⁶, gdyż „represje i przymusowa „polonizacja” Ukraińców i Białorusinów trwały tam aż do powrotu tych terytoriów w skład Związku Radzieckiego we wrześniu 1939 roku”¹¹⁷.

Oprócz powyższych pojawiają się jeszcze wątki oskarżające Polskę o współpracę z nazistowskimi Niemcami: „Polski rząd, współpracujący z nazistowskimi Niemcami, postanowił podzielić Czechosłowację w 1938 roku, zajmując część obwodu cieszyńskiego i - jak celnie wyraził się premier Wielkiej Brytanii Winston Churchill - stał się hieną Europy”¹¹⁸. Także kwestia zbrodni katyńskiej znajduje swoje usprawiedliwienie wobec śmierci jeńców radzieckich w wojnie polsko-bolszewickiej: „75 tysięcy czerwonoarmistów z różnych powodów nie wróciło do domu. Najniższe polskie szacunki: około 20 tysięcy zmarło w niewoli w nieludzkich warunkach”¹¹⁹, a „wydarzenia te są nie mniej dotkliwe dla stosunków polsko-rosyjskich niż problem katyński”¹²⁰.

Wnioski i podsumowanie

Podsumowując należy wskazać, że cel artykułu został zrealizowany poprzez dokonanie jakościowej analizy przekazów medialnych rosyjskiej dezinformacji w Polsce. Relacje polsko-białoruskie stały się przedmiotem wojny informacyjnej wymierzonej przeciwko Polsce oraz ogólnie rozumianemu Zachodowi. W odpowiedzi na pytanie jakie elementy relacji polsko-białoruskich podlegają dezinformacji można uogólnić, że każdy przejaw interakcji jest przedmiotem ewokowania wojny informacyjnej. Dzięki skupieniu się na polach tematycznych można wskazać, że w zakresie obrazowania Polski da się wyodrębnić następujące narracje i wątki dezinformacyjne w badanym okresie:

a) w obszarze wyborów prezydenckich i protestów politycznych na Białorusi Polska obrazowana jest jako państwo inicjujące protesty, sterujące przebiegiem protestów i zamieszek, dążące do wywołania „kolorowej rewolucji”, wszczynające działania hybrydowe przeciwko legalnie wybranym władzom, szkolącym i sponsorującym opozycjonistów białoruskich, białoruskie media, białoruskich ekstremistów i terrorystów;

¹¹⁴ „Polska mija się z historią...”, op. cit.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Ibidem.

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ Ibidem.

¹¹⁹ J. Biespałowa, A. Sanina, *Doradca Putina...*, op. cit.

¹²⁰ Ibidem.

b) w obszarze relacji międzynarodowych Polska obrazowana jest jako państwo roszczeniowe w stosunku do terytorium białoruskiego, pretensjonalne, niszczące wizerunek Białorusi na arenie międzynarodowej, agresywnie prowadzące kampanię dezinformacyjną przeciw Białorusi;

c) w zakresie relacji sąsiedzkich Polska obrazowana jest przez rosyjską dezinformację jako państwo rządzone przez elity o nastawieniu nacjonalistycznym, co przekłada się tym samym na całe społeczeństwo, o charakterze i dążeniach imperialnych, ingerujące w sprawy państw sąsiednich: na Białorusi i na Ukrainie; polska jest państwem posiadającym roszczenia terytorialne, przygotowującym się do zbrojnej inwazji na Białoruś wraz z państwami NATO, budującym chaos na Białorusi w celu destabilizacji państwa i oddziaływania tym samym negatywnie na Rosję, dążącym do wchłonięcia, inkorporacji, podziału i peryferyzacji Białorusi;

d) w kontekstualizacji historycznej następuje obrazowanie Polski jako kraju odpowiedzialnego za wojnę polsko-bolszewicką, wchłonięcia, odebrania Rosji terenów białoruskich i ukraińskich, dokonującego okupowania podbitych terytoriów, prześladowania ludności rosyjskojęzycznej, białoruskiej i ukraińskiej, polonizowania ludności lokalnej zamieszkującej Kresy Wschodnie. Polska to również kraj odpowiedzialny za wybuch II wojny światowej, współpracujący z nazistowskimi Niemcami.

Co ważne nie da się odpowiedzieć na pytanie o obrazowanie mniejszości polskiej na Białorusi w analizowanym okresie. Pojawiają się nieliczne wzmianki mówiące o Polakach na Białorusi, którzy uznawani są za lokalnych i lojalnych wobec władzy. W kontekście sterowania protestami jest mowa i insynuacje, że są to „przyjezdni” Polacy.

Kontekstualizacja historyczna ogrywa istotną rolę w całości dezinformacji rosyjskiej. Jako forma wojny historycznej wymierzona jest w relacje polsko-białoruskie i stanowi elementem działań politycznych, który historię wykorzystuje jako tło, kontekst służący do wyjaśnienia i umotywowania i interpretacji wydarzeń politycznych. Jest działaniem aktywnie dezinformacyjnym interpretującym fakty, emocjonalnym i falsyfikującym.

REFERENCES

- Aktualizacja - MO Białorusi: Sily na Zachodzie przechodzą na wojnę hybrydową z Białorusią, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020090413009074-mo-rosji-sily-na-zachodzie-przechodza-na-wojne-hybrydowa-z-bialorusia-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Aleksandrowicz T.R., *Podstawy walki informacyjnej*, Warszawa 2016.
- Ancona d', M., *Postprawda*, Warszawa 2018.
- Artizow A., *ZSRR i polskie podziemie wojsko-polityczne. Kwiecień 1943–grudzień 1945*, Moskwa 2018.
- Baluk W., *Polska na celowniku Putina. Narracja rosyjskiej propagandy w sprawie wybuchu II wojny światowej*, „Biuletyn. Monitoring Propagandy i Dezinformacji” 2020, nr 1, s. 15-19.
- Bezecka W., *Polskanaczele „bitwy” o Białoruś*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2020081312907798-polska-na-czele-bitwy-o-bialorus-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Białoruska opozycjonistka przyjechała do Warszawy*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020090513014446-bialoruska-opozycjonistka-przyjechala-do-warszawy/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Białoruski opozycjonista Siergiej Dylewski wyjechał do Polski*, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020101313197090-bialoruski-opozycjonista-dylewski-wyjechal-do-polski-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

- Białoruskie wojsko neutralizuje „warunkowego przeciwnika”, atakującego z Zachodu, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020083012986318-bialoruskie-wojsko-neutralizuje-warunkowego-przeciwnika-atakujacego-z-zachodu-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Białoruś uznała nadający z Polski kanał opozycyjny Nexta za ekstremistyczny, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020102013231720-sputnik-kanal-telegram-nexta-zostal-uznany-na-bialorusi-za-ekstremistyczny-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Białoruś wzywa Polskę do pilnego wydania opozycyjnych blogerów, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020111613381071-bialorus-wezwala-polske-do-pilnego-wydania-zalozycieli-nexta-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Białoruś: Mamy dowody na ingerencję z zagranicy, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081112895394-bialorus-ma-dowody-na-to-ze-w-jej-sprawy-ingerowano-zza-granicy-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Biespałowa J., Sanina A., *Doradca Putina: Kwestia wojny polsko-radzieckiej w stosunkach z Polską jest równie paląca co Katyń*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2021031613992697-wojna-polsko-radziecka-wystawa-zsrr-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Bittman V., *Dezinformacja: wspomnienia zawodowca*, [w:] V. Volkoff, *Dezinformacja: oręż wojny*, Warszawa 1990.
- Bobrowska E., *Obrazowanie społeczeństwa w mediach. Analiza radiomaryjnego dyskursu*, Kraków 2007;
- J. Pleszyński, *Epistemologiczne aspekty przekazu medialnego*, [w:] *Rozmowy o komunikacji*, pod red. G. Hebrajska, Łask 2009.
- Brzeski R., *Wojna informacyjna – wojna nowej generacji*, Kraków 2014.
- Były kandydat na prezydenta Białorusi ma się spotkać w Warszawie z „wpływowymi politykami” z USA, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081612917882-byly-kandydat-na-prezydenta-bialorusi-ma-sie-spotkac-w-warszawie-z-wplywowymi-politykami-z-usa/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Czaputowicz: UE powinna podjąć działania na rzecz wstrzymania rozwiązań siłowych na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081012883657-czaputowicz-zarzuty-prezydenta-lukaszenki-ze-polska-inspirowala-protesty-powyborcze-sa-bez zasadne-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Darczewska J., *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014.
- Darczewska J., *Rosyjskie siły zbrojne na froncie walki informacyjnej. Dokumenty strategiczne*, Warszawa 2016.
- Darczewska J., *Wojna informacyjna Rosji z Zachodem. Nowe wyzwanie?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2015.
- Darczewska J., „Wojny pamięci”: historia, polityka i służby specjalne Federacji Rosyjskiej, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2020, nr 19, s. 18.
- Diec J., *Geostrategiczny wybór Rosji. U zarania trzeciego tysiąclecia. Doktryna rosyjskiej polityki zagranicznej. Partnerzy najbliżsi i najdalsi*, T. 1., Kraków 2015, s. 111-114.
- Duma Państwowa: Rosja nie pozwoli Polsce i innym krajom na mieszanie się w sprawę Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020091513062496-duma-panstwowa-rosja-nie-pozwoli-polsce-i-innym-krajom-na-mieszanie-sie-w-sprawy-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Huston P., Floyd M., Carnicero S., Tennant D., *Anatomia kłamstwa*, Kraków 2015.
- Jankowski T., *Białoruś nie chce na zachód*, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].
- Judycki S., *O klasycznym pojęciu prawdy*, „Roczniki Filozoficzne” 49(2001), z.1.
- Kowalczyk R., *Uwarunkowania epistemologiczne obrazowania rzeczywistości politycznej w mediach*, „Przegląd Politologiczny” 2012, nr 4.
- Lelonek A., *Propaganda i dezinformacja Federacji Rosyjskiej w Polsce*, „Biuletyn. Monitoring Propagandy i Dezinformacji” 2020, nr 1.
- Ławrow: Zachód nie chce stabilizacji sytuacji na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/>

swiat/202011213362927-lawrow-sily-na-zachodzie-nie-chca-stabilizacji-sytuacji-na-bialorusi-sputnik/, [dostęp: 20. VI 2021].

Łódzki B., *Fake news – dezinformacja w mediach internetowych i formy jej zwalczania w przestrzeni międzynarodowej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2017, nr 4.

Łukaszenka: Demonstrantami sterowano z Polski, Wielkiej Brytanii i Czech, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020081012881693-lukaszenka-demonstrantami-sterowano-z-polski-wielkiej-brytanii-i-czech-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Łukaszenka: Jeśli ktoś chce zrobić z Białorusi prowincję Polski, to tylko po moim trupie, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020111013353582-lukaszenka-jesli-ktos-chce-zrobic-z-bialorusi-prowincje-polski-to-tylko-po-moim-trupie/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Nie będziemy uznawać dyplomów otrzymanych w Polsce, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020102913281840-lukaszenka-nie-bedziemy-uznawac-dyplomow-zdobytych-za-granica-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Nie zgodzimy się nigdy na polskie flagi w Grodnie, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313003601-lukaszenka-nie-zgodzimy-sie-nigdy-na-polskie-flagi-na-balkonach-w-grodnie/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Niektóre siły w Polsce przypomniły sobie o Kresach Wschodnich, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020082212948814-lukaszenka-polecil-zamknac-strajku-jace-przedsiębiorstwa-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Niepokoi rozmieszczenie w Polsce dodatkowego kontyngentu USA, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020120213460886-lukaszenka-niepokoi-rozmieszczenie-w-polsce-dodatkowego-kontyngentu-usa/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Polacy chcą całej Białorusi, ale nawet z pomocą NATO im się nie uda, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020102913281801-lukaszenka-polacy-chca-calej-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Polsce nie uda się przyłączyć *Grodna*, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020082712971398-lukaszenka-polsce-nie-uda-sie-przylaczyc-grodna/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Polska chciała zrujnować gospodarkę Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020112713440443-lukaszenka-polska-chciala-zrujnowac-gospodarke-bialorusi/>

Łukaszenka: Polska forsuje „plan B” odnośnie Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020091613068969-lukaszenka-polska-forsuje-plan-b-odnosnie-bialorus-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Łukaszenka: Protestami kierują USA przez centra w Polsce i Czechach, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020090813028187-lukaszenka-troche-przesiedzialem-na-swoim-stanowisku-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Mińsk oskarżył NATO o przygotowania do użycia siły, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020120613481518-minsk-oskarzyl-nato-o-przygotowanie-do-uzycia-sily-w-stosunku-do-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

MO Białorusi: Kraj stał się celem wojny hybrydowej, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020102713266961-mo-bialorusi-kraj-stal-sie-celem-wojny-hybrydowej-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

MO Białorusi: Polska wniósł swój wkład w destabilizację sytuacji w kraju, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020091513061495-ministerstwo-obrony-bialorusi-polska-i-litwa-chca-odsunac-minsk-od-moskwy-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Monawiecki i Babisz: Trzeba powtórzyć wybory na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081412909115-solidarni-z-bialorusia-morawiecki-oglosi-dzisiaj-rzadowy-projekt/>, Polski Sejm potępił działania białoruskich władz. Chce otwarcia kraju dla uchodźców, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081412909713-polski-sejm-potepil-dzialania-bialoruskich-wladz-chce-otwarcia-kraju-dla-uchodzcow/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Morawiecki zaprasza Białorusinów do Polski: Niech współpraca między naszymi narodami kwitnie, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020091013041303-morawiecki-zaprasza-bialorusinow-niech-wspolpraca-miedzy-naszymi-narodami-kwitnie/>, [dostęp: 20. VI 2021]

MSZ Białorusi prosi Polskę o zredukowanie liczby dyplomatów: „Wyraźnie destrukcyjna działalność”, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020100213147478-msz-bialorusi-prosi-polske-o-zredukowanie-liczby-dyplomatow/>, [dostęp: 20. VI 2021].

MSZ Rosji: Polska otwarcie ingeruje w wewnętrzne sprawy Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020090313005685-msz-rosji-polska-otwarcie-ingeruje-w-wewnetrzne-sprawy-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Nieznane losy Polaków w Mińsku: Pojechali obserwować wybory i wspierać znajomych, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081212899523-nieznane-losy-polakow-na-bialorusi-pojechali-obszernowac-wybory-i-wspierac-znajomych/> [dostęp: 20. VI 2021]

Pac B., *Integracja wojny informacyjnej i hybrydowej w konfliktach międzynarodowych*, „Kwartalnik Bellona” 2016, nr 1.

Pacepa I., Rychlak R., *Dezinformacja. Były szef wywiadu ujawnia metody dławienia wolności, zwalczania religii i wspierania terroryzmu*, Gliwice 2015.

Polityka wschodnia – to porażka – wideo, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020092113094329-polityka-wschodnia-to-porazka-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Polska „realna pomoc” dla Białorusinów: leczenie pobitych podczas protestów i ułatwienia wizowe, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020082712971246-polska-realna-pomoc-dla-bialorusinow-leczenie-pobitych-podczas-protestow-i-ulatwienia-wizowe/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Polska amunicja do tłumienia protestów na Białorusi? Dziennikarz żąda wyjaśnień – foto, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112894933-polska-amunicja-na-protestach-w-bialorusi-fo-to/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Polska i kraje bałtyckie proponują pośrednictwo w uregulowaniu sytuacji na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020081312907155-polska-i-kraje-baltyckie-proponuja-posrednictwo-w-uregulowaniu-sytuacji-na-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Polska mija się z historią tak samo, jak za Piłsudskiego w latach 30., <https://pl.sputniknews.com/polityka/2021031613988984-polska-mija-sie-z-historia-tak-samo-jak-za-pilsudskiego-w-latach-30/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Polska nie chce, aby UE ograniczyła się tylko do sankcji wobec Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081812927507-polska-nie-chce-aby-ue-ograniczyla-sie-do-sankcji-wobec-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Polska polityka wobec Białorusi: MSZ mówi o błędach poprzedników, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081112891571-polska-polityka-wobec-bialorusi-msz-mowi-o-bledach-poprzednikow/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Polska, Litwa i Rumunia namawiają UE na „Plan Marshalla” dla Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020092113092143-polska-litwa-i-rumunia-namawiaja-ue-na-plan-marshalla-dla-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Polski europoseł wzywa do sankcji przeciwko Rosji, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081312903450-polski-europoseł-wzywa-do-sankcji-przeciwko-rosji-z-powodu-wydarzen-na-bialorusi-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Polskich rojeń o Białorusi ciąg dalszy, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2021010613624885-polskich-rojen-o-bialorusi-ciag-dalszy-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Rajczyk R., *Nowoczesne wojny informacyjne*, Warszawa 2016..

Reczkowski R., *Geopolityczna rozgrywka pandemią COVID-19: rosyjski ekosystem dezinformacji i propagandy*, „Świat Idei i Polityki” 2020, t. 19.

Rosyjska deputowana: sankcje za protesty na Białorusi należą się Polsce, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2020081312907355-rosyjska-deputowana-sankcje-za-protesty-na-bialorusi-trzeba-wprowadzic-przeciwko-polsce-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Rosyjska propaganda wobec Polski i Ukrainy, „Biuletyn. Monitoring Propagandy i dezinformacji”, pod red. W. Baluk, 2020, nr 1.

Rosyjski wywiad: Białoruskich ekstremistów szkolą m. in. w Polsce, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020092913131849-rosyjski-wywiad-bialoruskich-ekstremistow-szkola-m-in-w-polsce-przy-wsparciu-usa-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Sanina A., Biespałowa J., *Pokój ryski położył podwaliny pod konflikt geopolityczny między ZSRR a Polską w 1939 roku*, <https://pl.sputniknews.com/swiat/2021031613987452-sputnik-pokoj-ryski-polozy-l-podwaliny-pod-konflikt-geopolityczny-miedzy-zsrr-a-polska-w-1939-roku/>

Siewierska-Chmaj A., *Mit polityczny jako narzędzie dyplomacji publicznej i element stosunków międzynarodowych*, „Kultura i Polityka: zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera” nr 17, 2015.

Swiridow L., *Warszawa-Moskwa-Mińsk: Czy Polska posiada politykę wschodnią?*, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2020081312903438-warszawa-moskwa-minsk-czy-polska-posiada-polityke-wschodnia-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Świerczek M., „System matrioszek”, czyli dezinformacja doskonała. *Wstęp do zagadnienia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2019, nr 18.

T. Jankowski, *Białoruś nie chce na zachód*, <https://pl.sputniknews.com/pisza-dla-nas/2020081012884799-bialorus-nie-chce-na-zachod-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Tusk wezwał Łukaszenkę do opublikowania rzeczywistych wyników wyborów, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2020081012883598-tusk-wezwal-lukaszenke-do-opublikowania-rzeczywistych-wynikow-wyborow-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Volkoff V., *Dezinformacja: oręż wojny*, Warszawa 1990.

Władze Białorusi wydalają polskiego dyplomatę, <https://pl.sputniknews.com/polska/2021030913957075-wladze-bialorusi-wydalaja-polskiego-dyplomate/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Wojnowski M., *Koncepcja wojny sieciowej Aleksandra Dugina jako narzędzie realizacji celów geopolitycznych Federacji Rosyjskiej*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2016, nr 17.

Wóycicki K., Kowalska M., Lelonek A., *Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce*, Warszawa 2017.

Współzalożyciel Polskiej Szkoły został zatrzymany w Brześciu, <https://pl.sputniknews.com/polityka/2021031113964950-wspolzalozyciel-polskiej-szkoly-zostal-zatrzymany-w-brzesciu/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Wszczęto śledztwo w sprawie zatrzymania Polaków na Białorusi, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020090713024368-wszczeto-sledztwo-w-sprawie-zatrzymania-polakow-na-bialorusi/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Związek Polaków na Białorusi: Sytuacja jest trudna, gdyż stosowana jest przemoc wobec społeczeństwa, <https://pl.sputniknews.com/polska/2020081212900371-zwiazek-polakow-na-bialorusi-sytuacja-jest-trudna-gdyz-stosowana-jest-przemoc-wobec-spolesczenstwa-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021]

Żołnierze Wyklęci: zbrodnie przeciwko etnicznym Białorusinom, <https://pl.sputniknews.com/opinie/2021030113917741-zolnierze-wykleci-zbrodnie-przeciwko-etnicznym-bialorusinom-sputnik/>, [dostęp: 20. VI 2021].

Выстрел в спину. Кто воевал в тылу Красной армии, освобождавшей Европу от фашизма?, „Российская газета” z 26 lutego 2015 r., <https://rg.ru/2015/02/26/dokumenti-site.html>, [dostęp: 20. VI 2021].